

Байбакова Инесса, Гасько Александра. Исследование двусмысленности: преднамеренная и непреднамеренная двусмысленность. Стаття посвящена исследованию двусмысленности, ее преднамеренного/непреднамеренного использования с точки зрения фонологии, грамматики и лексики. В ней представлены также соответствующие причины и следствия двусмысленности в повседневном общении. Будучи нечеткой и неточной, двусмысленность ассоциируется в языковой системе с несколькими значениями, разрешая разные интерпретации, которые производят юмористический эффект, либо приводят к недоразумению. Таким образом, изучение двусмысленности требует семантического анализа с тщательным рассмотрением аспектов ее осознанности или неосознанности.

Фонологическая двусмысленность имеет место, когда поверхностные структуры различных предложений подлежат одинаковой фонологической интерпретации. Звучание является важным, поскольку одно и то же предложение, произнесенное с нисходящей или восходящей интонациями, часто меняет смысл.

Грамматическая двусмысленность встречается там, где грамматическая структура одного предложения, делает возможным более, чем одно толкование. Неосознанное использование двусмысленности в грамматике можно заметить при использовании относительных местоимений, вспомогательных глаголов, причастия настоящего времени или двусмысленной грамматической конструкции, в которой не сами слова, а именно их сочетание является причиной двусмысленности.

Известно, что лексическая двусмысленность обладает двойственной природой: синтаксической и семантической. Синтаксический тип в основном касается грамматических структур и их коннотаций, в то время как семантическая двусмысленность является главным источником лексической дуальности. Она основывается на полисемии и омонимии.

Произведенный анализ включает разные понятия и аспекты исследованных явлений с точки зрения грамматики, фонологии и лексики. Сравнение осознанной и неосознанной двусмысленности показало, что преднамеренное использование двусмысленности предназначено для того, чтобы сделать повседневную коммуникацию более выразительной и яркой, обращаясь к нашему чувству юмора. В то же время непреднамеренная двусмысленность может стать причиной путаницы и замешательства. Преднамеренная двусмысленность оказалась достаточно эффективной в рекламе, что делает ее интересным объектом дальнейшего изучения.

Ключевые слова: понятие лингвистической двусмысленности, семантический анализ, преднамеренная/осознанная двусмысленность, непреднамеренная/неосознанная двусмысленность, интерпретация значения, правила трансформации.

УДК 808.5(042.5)'42

Леся Басюк

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ СВІДКІВ ПАРЛАМЕНТУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА КОНГРЕСУ США (ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ)

Стаття присвячена одному з учасників англомовного парламентського дискурсу – Свідкові. Визначено роль свідка як адресата в процесі опитування свідків. Процес опитування свідків має три етапи – етап контактостановлення, контактопродовження та розмикання. Виявлено, що активація мовленнєвої діяльності свідків Парламенту Великої Британії та Конгресу США відбувається на всіх етапах протікання комунікативної події. Розглянуто визначення понять *стратегія* і *тактика*. Зроблено порівняння стратегічно-тактичного арсеналу Свідків Парламенту Великої Британії та Конгресу США. Тактики реалізації кооперативної стратегії також є спільними і відмінними. Спільних тактик було виявлено 15, а відмінних – 6. Визначено рейтинг тактик, якими найчастіше послуговуються Свідки для реалізації кооперативної стратегії. Стратегії і тактики мовленнєвого спілкування втілюються в мовленнєвих актах, які, в свою чергу, реалізуються мовними (лексичними, граматичними і стилістичними) і немовними засобами.

Ключові слова: комунікативна стратегія, комунікативна тактика, парламентський дискурс, адресат.

Постановка наукової проблеми та її значення. В умовах глобалізації суспільних процесів актуальним на сьогодні є дослідження політичного дискурсу як феномену, що визначає не лише зовнішню лінію поведінки країн на міжнародній арені, а й безпосередньо внутрішню організацію співіснування націй, етносів в державі. Питанням політичного дискурсу присвячували свої праці В. З. Дем'янков, В. І. Карасик, К. Я. Кусько, О. С. Фоменко, П. М. Донець, І. С. Бутова, І. В. Андрусак, С. О. Кривенко [6; 9; 11; 16; 7; 4; 2; 10] та ін.

Парламентський дискурс як різновид політичного інституційного дискурсу є об'єктом наукових розвідок В. О. Головань [5], Н. І. Андрейчук [1], Г. Л. Рябоконь [13] та ін. Проте діяльність парламенту Великої Британії та Конгресу США з позиції стратегічно-тактичного арсеналу кожного учасника парламентської взаємодії та його порівняння недостатньо висвітлена в сучасних лінгвістичних розвідках, що і зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Мета статті – порівняти стратегічно-тактичний арсенал Свідків Парламенту Великої Британії і Конгресу США в процесі опитування свідків під час засідання комітетів при обговоренні законопроектів.

Поставлена мета досягається шляхом розв'язання таких **завдань**: 1) визначити активацію мовленнєвої поведінки Свідків Парламенту Великої Британії і Конгресу США на етапах протікання комунікативної події; 2) порівняти стратегічно-тактичний арсенал Свідків Парламенту Великої Британії і Конгресу США; 3) визначити та порівняти актомовленнєву реалізацію тактик Свідків мовними (лексичними, граматичними і стилістичними) і немовними засобами.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Парламентський дискурс визначаємо як тип комунікативної діяльності, що виявляється в усній та письмовій формах, продукується як професіоналами у сфері політики, так і непрофесіоналами, регулюється стратегіями і тактиками учасників і є тією організаційною структурою, яка має безпосередній і великий вплив на розвиток суспільства.

У нашій роботі ми досліджували засідання загальних комітетів з розгляду публічних біллів палати громад парламенту Великої Британії та засідання спеціальних комітетів палати представників конгресу США. Ми обрали процес опитування свідків, якими виступають посадові особи та експерти, з метою виділити та порівняти стратегії і тактики учасників парламентської взаємодії на даному етапі процесу прийняття законопроекту.

Учасники процесу опитування свідків складають тріадну структуру мовленнєвої взаємодії: голова засідання – парламентар – свідок у парламенті Великої Британії та голова засідання – конгресмен – свідок у конгресі США. Оскільки формат статті унеможливує порівняння стратегічно-тактичного потенціалу всіх учасників парламентської взаємодії, тому ця розвідка присвячена лише свідкові, який виступає адресатом у процесі опитування свідків.

Процес опитування свідків ми розглядаємо як таку комунікативну подію, яка має три етапи розвитку комунікації: контактостворення, контактопродовження, розмикання мовленнєвого контакту [17].

Активация мовленнєвої діяльності свідків парламенту Великої Британії та Конгресу США відбувається на всіх етапах протікання комунікативної події. Проте кількість реплік свідків відрізняється на етапі контактостворення, де спостерігаємо 170 реплік у Великій Британії та 77 – у США; етап контактопродовження характеризується приблизно однаковою активністю як свідка парламенту Великої Британії – 222 репліки, так і свідка конгресу США – 194 репліки; на етапі розмикання мовленнєвого контакту спостерігаємо незначну активацію мовленнєвої діяльності мовців – 1 репліка у свідка парламенту Великої Британії та 7 – у свідка конгресу США. Отже, свідок парламенту Великої Британії активує свою мовленнєву діяльність на всіх етапах протікання комунікативної події 393 рази, а свідок конгресу США – 278 разів. Слід зауважити, що етап розмикання не можна назвати сферою активації мовленнєвої діяльності свідків парламенту Великої Британії та конгресу США.

На кожному етапі протікання комунікативної події учасники керуються певною стратегією мовленнєвої поведінки, яку реалізують за допомогою тактик. Поняття стратегії і тактики науковці визначають у співвідношенні одне з одним [12; 3]. О. С. Іссерс визначає поняття «стратегія» як когнітивний план спілкування, за допомогою якого контролюється оптимальне розв'язання комунікативних завдань мовця в умовах нестачі інформації про дії партнера. Мовленнєву тактику дослідниця визначає як одну або декілька дій, що сприяють реалізації стратегії [8].

Ми поділяємо співзвучну з О. С. Іссерс, але дещо ширшу думку А. П. Сковороднікова [15, с. 6], який визначає комунікативну стратегію як загальний план мовленнєвої поведінки, що реалізується вибором системи продуманих мовцем поетапних мовленнєвих дій; лінію мовленнєвої поведінки, прийняту на основі пізнання комунікативної ситуації і спрямовану на досягнення комунікативної мети в процесі мовленнєвого спілкування; а комунікативну тактику як конкретний

мовленнєвий хід у процесі реалізації мовленнєвої стратегії; мовленнєву дію (мовленнєвий акт або сукупність декількох мовленнєвих актів), що відповідає певному етапу реалізації мовленнєвої стратегії і спрямовану на досягнення комунікативної мети цього етапу.

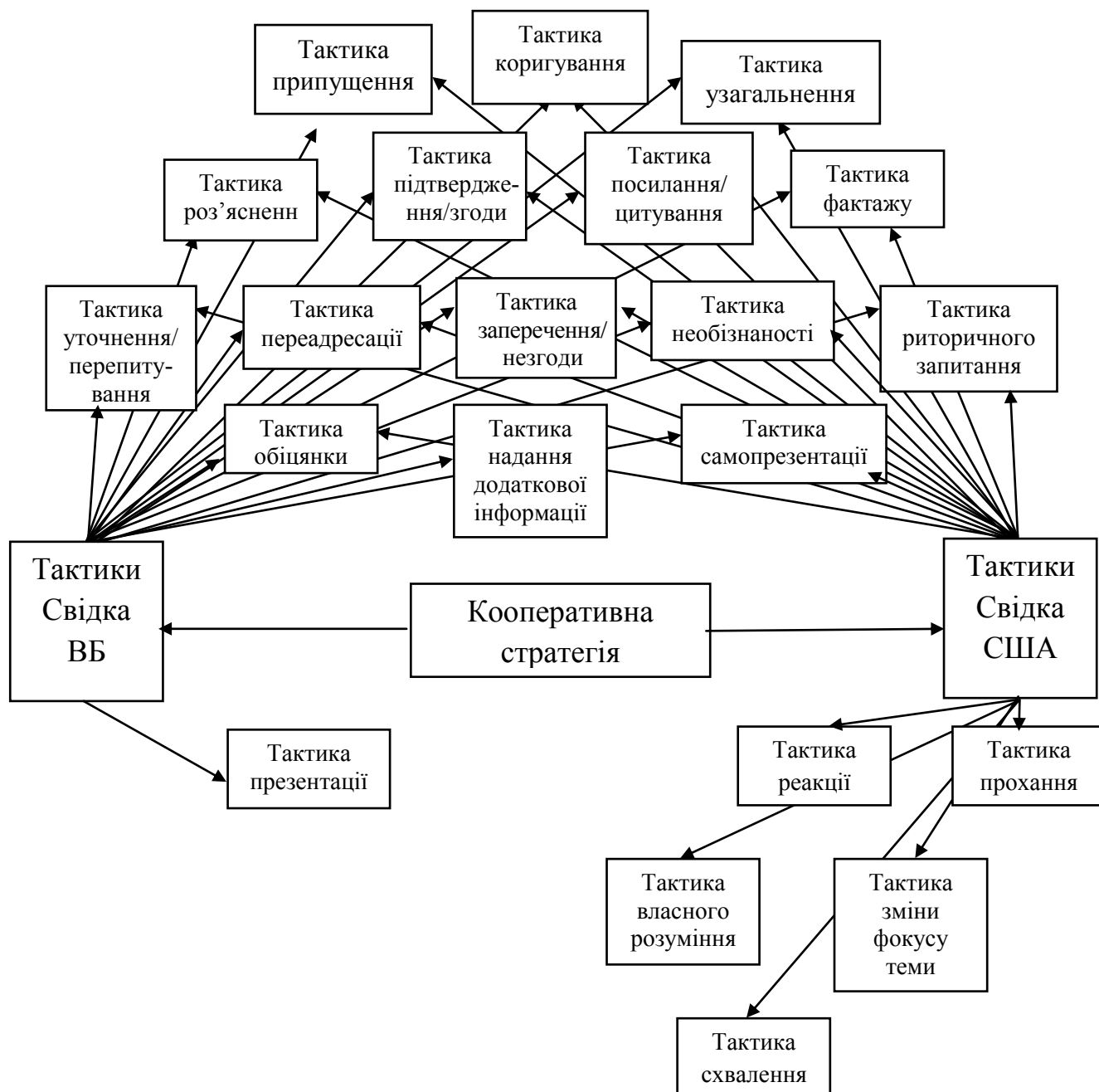

Рис. 1. Стратегії і тактики Свідків Парламенту Великої Британії та Конгресу США

Спостерігаємо спільну для свідків парламенту Великої Британії та конгресу США кооперативну стратегію, яка реалізується 21 тактикою, 15 з яких є спільними, а 6 – відмінними (див. рис. 1). Спільними тактиками є тактика припущення, узагальнення, роз'яснення, підтвердження/згоди, надання додаткової інформації, риторичного запитання, посилення/цитування, уточнення/перепитування, коригування, фактажу, заперечення/незгоди, переадресації, необізнаності, самопрезентації, обіцянки. Крім того, свідок Парламенту Великої Британії послуговується ще однією тактикою презентації, а свідок конгресу США застосовує ще п'ять тактик, окрім вищезгаданих спільних із свідком парламенту Великої Британії, а саме, тактику реакції, прохання, власного розуміння, зміни фокусу теми, схвалення.

Аналіз рейтингу тактик виявив із 15 спільних тактик для свідків парламенту Великої Британії та конгресу США чотири тактики, які збігаються в рейтингу. Так, Свідки солідарні у першій, п'ятій, шостій та п'ятнадцятій позиціях рейтингу, а саме: у виборі тактик роз'яснення – 384 (49,6 %) та 216 (38,8 %), фактажу – 33 (4,3 %) та 25 (4,5 %), посилення/цитування – 30 (3,9 %) та 24 (4,3 %), необізнаності – 2 (0,3) та 4 (0,7) відповідно. Цікавим є той факт, що другу, третю і четверту позиції у рейтингах свідків займають позмінно тактики припущення – 116 (15,0 %), узагальнення – 81 (10,5 %) та згоди/підтвердження – 51 (6,6 %) (Велика Британія) і тактики узагальнення – 91 (16,3 %), згоди/підтвердження – 68 (12,2 %), припущення – 52 (9,3 %) (США) відповідно.

Решта вісім тактик, які є спільними для свідків парламенту Великої Британії та конгресу США, займають у рейтингу частоти вживання кожного свідка свою позицію, а саме: тактика риторичного запитання – 7) 25 (3,2 %) у Великій Британії та 10) 7 (1,3 %) в США; тактика коригування – 8) 11 (1,4 %) у Великій Британії та 7) 17 (3,1 %) в США; тактика заперечення/незгоди – 10) 7 (0,9 %) у Великій Британії та 14) 4 (0,7 %) в США; тактика уточнення/перепитування – 11) 6 (0,8 %) у Великій Британії та 13) 5 (0,9 %) в США.

Тактика надання додаткової інформації посідає в рейтингу обох Свідків таку позицію: 12) 6 (0,8%) у Великій Британії та 8) 12 (2,2 %) в США, тактика переадресації – 13) 5 (0,6 %) у Великій Британії та 20) 1 (0,2 %) в США, тактика самопрезентації – 14) 4 (0,5 %) у Великій Британії та 16) 3 (0,5 %) в США, тактика обіцянки – 16) 2 (0,3 %) у Великій Британії та 11) 6 (1,1 %) в США.

Нагадаємо, що для реалізації кооперативної стратегії свідки парламенту Великої Британії та Конгресу США послуговуються не лише спільними, а й відмінними у своєму арсеналі тактиками. Відтак, свідок парламенту Великої Британії застосовує тактику презентації, яка займає 9 позицію в рейтингу, трапляючись у 10 (1,3 %) випадках. Свідок Конгресу США застосовує, в свою чергу, ще п'ять тактик, а саме: тактику реакції – позиція 9) 10 (1,8 %), прохання – 12) 5 (0,9 %), зміни фокусу теми – 17) 3 (0,5 %), власного розуміння – 18) 2 (0,4 %), схвалення – 19) 2 (0,4 %).

Стратегії і тактики мовленнєвого спілкування втілюються в мовленнєвих актах, що формують дискурси (тексти) як одиниці спілкування. Мовленнєвий акт (МА) розуміємо як базову мінімальну одиницю вербальної комунікації, як інтенційно й ситуативно зумовлене, граматично й семантично організоване висловлення, що супроводжується відповідними діями мовця, спрямованими на адресата та його реакцію [14, с. 425]. У свою чергу, мовленнєві акти реалізуються мовними (лексичними, граматичними і стилістичними) і немовними засобами.

Реалізація спільних 15 тактик для свідків парламенту Великої Британії та конгресу США відбувається без особливостей, оскільки вони послуговуються в основному репрезентативами. Винятками є тактика коригування, для реалізації якої свідок парламенту Великої Британії застосовує квеситиви і репрезентативи, а свідок конгресу США – лише репрезентативи; тактики риторичного запитання та уточнення/перепитування реалізуються обома свідками завдяки квеситивам, а тактика обіцянки – завдяки комісивам.

Для реалізації тактики презентації свідок парламенту Великої Британії застосовує репрезентативи. свідок конгресу США застосовує, в свою чергу, експресиви та репрезентативи для реалізації тактики реакції, квеситиви – тактики прохання, репрезентативи для реалізації тактик зміни фокусу теми, власного розуміння і схвалення.

Реалізація тактик свідків парламенту Великої Британії та конгресу США відбувається лексичними, граматичними і стилістичними засобами. Спільними для обох свідків лексичними засобами є *узагальнюючий сполучник so, особистісна оцінка сказаного I think, інтенсифікатор very, а відмінними – маркери позначення часу in the past, now, займенник we, оцінні лексеми average, not easy, the more wealthy – the less wealthy well, important, інтенсифікатори massively, happily, особистісна позиція in my experience, my understanding, I personally, my approach, якими послуговується Свідок Парламенту Великої Британії та маркери позначення часу these days, so far, ціннісні орієнтири – responsibility, quality, асоціація we – the Department, маркер роз'яснення to clarify, номінативна лексична одиниця ma'am – madam, лексеми yes, позитивні оцінні лексеми well, low priority, much better, important, сполучник підрядності unless, особистісна оцінка сказаного I believe, I know, інтенсифікатори actually, clearly, normally, really, generally, pretty, mostly, антоніми good-bad, які застосовує свідок конгресу США.*

На граматичному рівні спостерігаємо вживання свідками таких спільних та індивідуальних морфологічних маркерів: а) спільні: *модальні дієслова can, be able to, Present Indefinite Active, Present Indefinite Passive, Past Indefinite, Present Perfect, Present Continuous у некатегорійному значенні, Future Indefinite*; б) індивідуальні: *модальне дієслово may, некатегоричні мовні форми it seems, I agree*, які є характерними для Свідка Парламенту Великої Британії; *модальні дієслова let, have to, need to, Present Continuous, Present Perfect Continuous, Past Continuous, Subjunctive II*, якими послуговується свідок конгресу США. Синтаксичними маркерами, спільними для свідків парламенту Великої Британії та конгресу США, виступають: *розповідні складні і прості речення, умовні речення, еліптичні речення, номінативні речення*, виняток становлять *питальні речення*, які знаходимо в арсеналі свідка парламенту Великої Британії. Дієслово подяки *to thank* у перформативному вживанні є спільним у арсеналі мовних засобів обох Свідків.

Повтор слугує спільним стилістичним засобом реалізації тактик обох свідків, а відмінними виступають *інверсія*, яку спостерігаємо у свідка парламенту Великої Британії, та *порівняння*, що трапляється у свідка конгресу США.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, проведений порівняльний аналіз стратегічно-тактичного арсеналу свідків парламенту Великої Британії та конгресу США дає змогу виявити національну специфіку комунікативної поведінки учасників парламентського дискурсу, яка виявляється у виборі як спільних, так і відмінних тактик і мовних засобів їх реалізації, краще пізнати англійську та американську лінгвокультури, зокрема у сфері політики. Перспективу дослідження вбачаємо у визначенні і порівнянні гендерного аспекту стратегічно-тактичного потенціалу учасників парламентського дискурсу Великої Британії та США.

Джерела та література

1. Андрейчук Н. І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця XV – початку XVII століття : монографія / Н. І. Андрейчук. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. – 280 с.
2. Андрусак І. В. Лексика політичної коректності: номінативний та прагматичний аспекти / І. В. Андрусак // Сучасні дослідження з іноземної філології : зб. наук. пр. – Ужгород : ТзОВ «Папірус-Ф», 2008. – Вип. 6. – С. 41–46.
3. Борисова И. Н. Дискурсивные стратегии в разговорном диалоге / И. Н. Борисова // Русская разговорная речь как явление городской культуры : сб. науч. трудов / отв. ред. Т. В. Матвеева. – Екатеринбург : АРГО, 1996. – С. 21–48.
4. Бутова І. С. Прагматико-функціональні особливості політичного дискурсу США та України ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / І. С. Бутова. – Львів, 2011. – 23 с.
5. Головань В. О. Модерація категоричності в парламентському дискурсі (на матеріалі засідань Європарламенту) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / В. О. Головань. – Київ : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2016. – 222 с.
6. Демьянков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В. З. Демьянков // Политическая наука. Политический дискурс: история и современные исследования. – М. : ИНИОН РАН, 2002. – № 3. – С. 32–43.
7. Донець П. М. Національно-культурна специфіка дискурсу / П. М. Донець // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен / під заг. ред Шевченко І. С. – Харків : Константа, 2005. – С. 198–232.
8. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / О. С. Иссерс. – М. : Изд-во ЛКИ, 2012. – 304 с.
9. Карасик В. И. О типах дискурса / В. И. Карасик // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс : сб. науч. тр. – Волгоград : Перемена, 2000. – С. 5–20.
10. Кривенко С. О. Автор політичного тексту та його роль у політичному дискурсі / С. О. Кривенко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія. – 2015. – № 1. – С. 90–98. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2015_1_15.
11. Кусько К. Я. Проблеми дискурсної лінгвістики / К. Я. Кусько // Іноземна філологія : укр. наук. зб. – Л. : ЛНУ, 2001. – 158 с.
12. Матвеева Т. В. Учебный словарь: русский язык, культура речи, стилистика, риторика / Т. В. Матвеева. – М. : Флинта: Наука, 2003. – С. 284–285.
13. Рябоконь Г. Л. Дискурсивні особливості інтернет-публікацій дебатів британського парламенту : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / Г. Л. Рябоконь. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2005. – 276 с.
14. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2011. – 844 с.
15. Сковородников А. П. О необходимости разграничения понятий «риторический прием», «стилистическая фигура», «речевая тактика», «речевого жанр» в практике терминологической лексикографии / А. П. Сковородников // Риторика↔Лингвистика : сб. науч. ст. – Смоленск : СГПУ, 2004. – Вып. 5. – С. 5–12.

16. Фоменко О. С. Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу США (90-ті роки XX ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О. С. Фоменко. – К., 1998. – 18 с.
17. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації / О. В. Яшенкова. – К. : Академія, 2010. – 309 с.

References

1. Andreychuk, N. I. 2011. *Semiotyka linhvokulturnoho prostoru Anhliyi kintsia XV – pochatku XVII stolittia*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniki.
2. Andrusiak, I. V. 2008. “Leksyka politychnoi korektnosti: nominativnyi ta prahmatychnyy aspekty”. *Suchasni doslidzhennya z inozemnoyi filolohiyi*, 6: 41–46. Uzhhorod: Papirus-F.
3. Borisova, Y. N. 1996. “Diskursivnye strategii v razgovornom dialoge”. *Russkaya razgovornaia rech kak yavlenie gorodskoy kultury*, 21–48. Ekaterinbug: ARGO.
4. Butova, I. S. 2011. “Prahmatyko-funktsionalni osoblyvosti politychnoho dyskursu SSHA ta Ukrainy XXI stolittya”. PhD diss., Lviv. nats. un-t imeni Ivana Franka.
5. Holovan, V. O. 2016. “Moderatsiia katehorychnosti v parlamentskomu dyskursi (na materialy zasidan Yevroparlamentu)”. PhD diss., Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka.
6. Demyankov, V. Z. 2002. “Politicheskiy diskurs kak predmet politologicheskoi filologii”. *Politicheskaya nauka. Politicheskii diskurs: istoriia i sovremennye issledovaniia*, 32–43.
7. Donets, P. M. 2005. “Natsionalno-kulturna spetsyfika dyskursu”. *Dyskurs yak kohnityvo-komunikatyvnyi fenomen*, 98–232. Kharkiv: Konstanta.
8. Issers, O. S. 2012. *Kommunikativnye strategii i taktiki russkoi rechi*. M.: Izd-vo LKY.
9. Karasik, V. I. 2000. “O tipakh diskursa”. *Yazykovaia lychnost: institutsionalnyi i personalnyi diskurs*, 5–20. Volgograd: Peremena.
10. Kryvenko, S. O. 2015. “Avtor politychnoho tekstu ta yoho rol u politychnomu dyskursi”. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu*, 1: 90–98. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2015_1_15.
11. Kusko, K. YA. 2001. “Problemy dyskursnoi linhvistyky”. *Inozemna filolohiya*. L.: LNU.
12. Matvieyeva, T. V. 2003. *Uchebnyi slovar: russkiy yazyk, kultura rechi, stilistika, ritorika*, 284–285. M.: Flinta; Nauka.
13. Ryabokon, H. L. 2005. “Dyskursivni osoblyvosti internet-publikatsiy debativ brytanskoho parlamentu”. PhD diss., Lviv. nats. un-t imeni Ivana Franka.
14. Selivanova, O. O. 2011. *Linhvistychna entsyklopediia*. Poltava: Dovkillya-K.
15. Skovorodnikov, A. P. 2004. “O neobkhodimosti razgranicheniia poniaty « ritoricheskiy priem », « stilisticheskaya figura », « rechevaia taktika », « rechevoi zhanr » v praktike terminologicheskoi leksikografii”. *Ritorika ↔ Lingvistika*, 5: 5–12.
16. Fomenko, O. S. 1998. “Linhvistychnyi analiz suchasnoho politychnoho dyskursu SSHA (90-ti roky XX stolittya)”. PhD diss., Kyiv.
17. Yashenkova, O. V. 2010. *Osnovy teorii movnoi komunikatsii*. K.: Akademiya.

Басюк Леся. Стратегии и тактики свидетелей парламента Великобритании и конгресса США (сравнительный аспект). Статья посвящена одному из участников англоязычного парламентского дискурса – свидетелю. Определена роль свидетеля как адресата в процессе опроса свидетелей. Процесс опроса свидетелей имеет три этапа – этап контакту становления, контактопродолжения и размыкания. Обнаружено, что активация речевой деятельности свидетелей парламента Великобритании и конгресса США происходит на всех этапах протекания коммуникативного события. Рассмотрены определения понятий *стратегия* и *тактика*. Делается попытка определения коммуникативных стратегий и тактик свидетеля как адресата в процессе опроса свидетелей во время заседания комитетов. Делается сравнения стратегически тактического арсенала свидетелей парламента Великобритании и конгресса США. Таким образом, автор пришел к выводу, что выбранная кооперативная стратегия речевого общения является общей как для свидетеля парламента Великобритании, так и для свидетеля конгресса США. Тактики реализации кооперативной стратегии являются как общими, так и отличными. Совместных тактик было выявлено 15: тактики предположения, обобщения, разъяснения, подтверждения/согласия, предоставления дополнительной информации, риторического вопроса, ссылки/цитирования, уточнения/переспрашивания, корректировки, фактажа, отрицания/несогласия, переадресации, неосведомленности, самопрезентации, обещания. Тактику презентации наблюдаем в арсенале тактик Свидетеля Парламента Великобритании. Для реализации кооперативной стратегии свидетель конгресса США применяет еще пять тактик, кроме вышеупомянутых совместных с свидетелем парламента Великобритании, а именно: тактики реакции, просьбы, собственного понимания, изменения фокуса темы, одобрения. Определен рейтинг тактик, которыми чаще всего пользуются свидетели для реализации кооперативной стратегии. Стратегии и тактики речевого общения воплощаются в речевых актах, которые формируют дискурс (тексты) как единицы общения. В свою очередь, – речевые акты реализуются языковыми (лексическими грамматическими и стилистическими) и неязыковыми средствами.

Ключевые слова: коммуникативная стратегия, коммуникативная тактика, парламентский дискурс, адресат.

Basiuk Lesya. Strategies and Tactics of the Witnesses in the Parliament of Great Britain and in the US Congress (Comparative Aspect). The article is devoted to the Witness – one of the participants in the English-language parliamentary discourse. The role of the Witness as the addressee in the witnesses questioning process is determined. The witnesses questioning process has three stages: the stage of contact setting, contact extension and unlocking. It was found that the activation of the speech activity of the Witnesses in the Parliament of the Great Britain and in the US Congress takes place at all

stages of the communicative event. The definition of strategy and tactic is considered. An attempt is made to determine the communicative strategies and tactics of the Witness as an addressee in the witnesses questioning process during the committees' meeting. Comparison of strategic and tactical arsenal of Witnesses in the Parliament of the Great Britain and in the US Congress is made. Thus, the author concludes that the chosen cooperative strategy for speech communication is common to both Witnesses. Tactics of the cooperative strategy realization are common and different. 15 common tactics were identified: tactics of supposition, generalization, clarification, confirmation / consent, providing additional information, rhetorical question, reference / quoting, clarification / reciprocal, correction, fact, objection / disagreement, redirection, ignorance, self-presentation, promise. The tactic of the presentation is identified in the tactic arsenal of the Witness in the Parliament of Great Britain. For the cooperative strategy realization the Witness in the US Congress uses five more tactics, with the exception of the above-mentioned tactics common with the Witness in the Parliament of Great Britain, namely the tactic of reaction, request, own understanding, changing the topic focus, approval. The ranking of tactics, which are most often used by Witnesses for the cooperative strategy realization, is determined. Strategies and tactics of speech communication are embodied in speech acts that form discourses (texts) as units of communication. In turn, speech acts are realized by language (lexical, grammatical and stylistic) and non-native means.

Key words: communicative strategy, communicative tactics, parliamentary discourse, addressee.

УДК 8020-5 (025)

Oleksandr Beliakov

NARRATORIAL INSTANCE IN THE LENS OF HISTORICAL POETICS

The article deals with the evolution of a narratorial instance within the framework of historical poetics. The latter is understood in the lens of the ideas of M. Bakhtin and S. Broytman. The narrator is known to be one of the three anthropocenters responsible for story-telling of any kind. The others are the author and the reader. The author and the reader both inhabit the real world, it is the author's function to create the alternate world, people, and events within the story. It is the reader's function to understand and interpret the story. The narrator exists within the world of the story and presents it in a way the reader can comprehend. This claim is an initial standpoint of our approach to a narrator as the agent of literary communication.

The status and function of the narrator are historically variable. They changed and developed in the course of literary evolution. The cultural and historical experience of human being can be divided into three epochs: the epoch of syncretism, the epoch of eidetic culture, the epoch of artistic modality. The narrative situations employed by the writers of the eidetic modality epoch are authorial (with a dominant external perspective) or first-person with the prevailing role of the narrator who belongs to the fictive world and who narrates a story from the perspective of a participant. During the epoch of artistic modality the narrator becomes invisible and is replaced by a figurate narrative medium (F. Stanzel). The epoch of artistic modality is characterized by a removal of the narrator from the fictive world and a delegation of focalization (G. Genette's terminology) to the character.

In the focus of the research is the effect of self-reflexivity and the "arranger" (H. Kenner) in the writers of the periods of modernism and postmodernism. The research demonstrates the literary precursor-successor relations in terms of the characteristics of a narratorial instance across the three trajectories of historical poetics.

Key words: epoch of eidetic poetics, epoch of artistic modality, narratorial instance, evolution, precursor-successor relationship, self-reflexivity, arranger.

Formulation of the research problem and its significance. The evolution of science, technology and literature has always attracted researchers as it gave them numerous possibilities for comparative analysis, diachronic investigations and perspectives for further development modeling. There are a number of highly elaborated classifications of all literary periods, trends, schools and their representatives. Yet, we find very few attempts to classify, and track down the development of one of the key notions of literary communication-narrator.

This research is targeted at investigating the evolution of the narrator's status within a framework of historical poetics. This field of literary critical studies enables us to explore the evolution of a narratorial instance, to compare the status of narrator in literary works of the writers belonging to different periods of history and to reveal differences and similarities between the narrations of the historical context and to provide a synergy of narratology and historical poetics.

Analysis of the research into this problem of a narratorial instance. In our research we draw upon a lot valuable insights generated by such scholars as L. Sikorska [19], A. Fowler [14], I. Bekhta [3], B. Richardson [18], F. K. Stanzel [21], M. Wallace [24], O. Tkachuk [7], O. Huz [6].